

Bygdene likner jo stort sett hverandre. Til venstre Mosvika, Verran, Leksvik — til høire Frosta, Verdal, Ytterøy, Innerøy, Sparbu. Fjorden stikker innom de små byene Levanger og Steinkjer, og går så en utflukt inn i Beitstaden, men bygder, hus, folketyper, liv blir overalt det samme. Blonde mennesker med brei dialekt og en viss sjøltrygghet i gang og holdning. Omtrent alle voksne har gått på folkehøiskole og lært så mye at han kruser sig ikke om han møter prest eller skriver. Standsforskjell? Ja, engang kanskje var embedsmannen en småkonge også her, eller han trodde det selv, men det er lenge siden. Idag omgås kaptein og gårdbruker hverandre som likemenn.

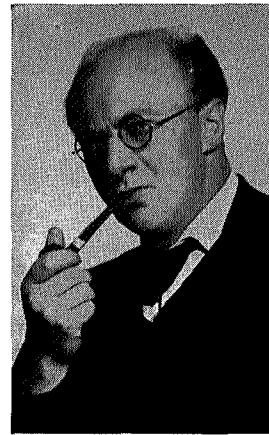
Så er turen forbi. Du har ikke gjort en tindebestigning og ikke mistet pusten foran en foss, men du har opplevet en av de rikeste og vakreste egner av Norge.

Johan Bojer.

Fjellet - og fjellbygdfolket.

Av Einar Døhl.

Forfatteren.

Fjellet! sier turisten, og får et glimt i øiet som varsler om at hun eller han er på vei inn i dagdrømmenes eventyrverden: Et hav, en endeløshet av hvitt..... myriader og millioner av gnistrende frostkrystaller under solflommen..... Eller en værbrunet og halvt nedsnødd seterstue ringet inne av mørk og kronglet bjørkeskog som lager skuggeleik utenfor vinduene når strimer av fullmånelys møtes med rødt, flakkende ildskjær fra peisen i en lun tømmerstue .

For henne tegner kanskje dagdrømmene andre bilder: svartblanke tønner med aure-vak i en sensommerkveld..... Kvi-

Svartblanke tjønner med aurevak — —

te moserabber kastet inn mellem grågrønne band av starrgrasmyrer..... heilo-fløit og rypeskvatter i en natt som minner om sløret dag.....

Fjellvidda, — eventyrlandet! sier turisten, og tumler videre med en besettende, en hektisk dagdrøm.

— — —
Men folket som *bor* der, de kjenner ikke fjellbygda som noe eventyrland.....de drømmer ikke slik som sesong-gjestene. Ikke fordi de mangler evnen til det, og et opplatt sinn, — de har bare ikke tid til å hefte sig bort, for de skal *slåss*.

En kamp for livet uavladelig, under harde kår i en lang og grå kvardag.

Det er et hundeliv å sanke reinsmose.

Fjellvinteren er en stump av en evighet, månedslang og streng og mørk. Snøen melder sig tidlig. Første varslet er den gjerne ute med i slutten av august.

Enda står der høihesjer i hopetall ut over jordene, der er såter av utmarks-gras som skal fraktes fram til gården, stakker av myrslått som skal settes. Snøen bryr sig ikke synderlig om almanakken.

Fra gammelt av vet fjellbygdfolket at de *kan* bli nødt til å grave hesjehøiet fram unda digre snøfonner, og kjøre restene av utmarks-såtene til gårds på *sla-føre*.

Men store og halvtomme uthus skal fylles, vinteren venter, det er et sluk å mette. Høiet greier det ikke på egen hånd, det må ha ryggstø og reserve-før til hjelp. Tyve, tredivet lass reinsmose må skaffes.

Det er et hundeliv å sanke den, ofte en prøvelse selv for helsesterke og hardføre folk.

I snøsludd eller silregn graver mose-takerne sig ut av bua i en grytidlig morgen som enda er natt-mørk. De har gjerne lang vei å gå, en mil eller mer. Ofte søkkvåte til skinnet må de holde det gående inn i en sen frostkveld, og hvilen etterpå må de prøve å finne på sløer langs buveggen, mens tørrener-røken fra eldstaden gjemmer rummet og folkene bort.

— — —
Så en dag blir buskapan stående inne. De første forkle-fangene av høi legges i bås og bing, vannbøtten blir satt på plass. Der er uro

Et endeløst slit for hest og kar i snøstorm.

og leven i fjøset den første morgenen. Kyr sliter i bandet og fatter ikke innestengselen. Småfeet river fôret ut av krubbene og trækker det ned. Enda har de en minnelse i kroppen og grasgrønne bløgder inne på vidda.

Bare gamle og tilvante dyr tar det med ro. De har kjent kulden som drev inn over fjøsgulvet da døren blev åpnet, og vet at i dag tar den mørke vinter-evigheten til.....

Snøen meldte sig for alvor senkvelds, — den *laget om* på bygda, skogen, jordene..... på alt, i løpet av natten. Den bredte et laken over haustbrun mark og svart skog.

Men middagsleite er der rift og flenger i lakenet. Ingen har høstarbeidet skikkelig undagjort enda. Hest og kar og plog går og skjærer svartbrune strimer av nyland ut av det uvante hvite.

Storstein brytes op, eller rives i filler av dynamitt. Emen av jord og mold driver ram, helt inn mot tunet dag efter dag. Inntil hakken singlar mot tæle en grålys morgen. Nattefrosten har stanset flerringen i det hvite lakenet. Vinteren slipper ikke taket mer. Snøen gir sig ikke tid til å vente. Nye, og stadig dagstøtt nye lag brer den ut-over, høstkulden tar strupetak på vatna. I lange, måneklare nætter våkner folk op av søvnen. De hører dunder og lange ul nede fra dalbotnen, inne fra kjønner og fjellsjøer. Det er nattspeken som lager revner i isflaten som ligger og tykner til.....

Tidlig en morgen står en kar og fester truger på hesten ute på tunet. Det er skogsveiene som skal brøytes, — kjøreveier fram til vedstøer i bjørkeliene, og langveis til hardspekte moselass i seterfjellet.

Kjøre karen finner sig plass på sleden og høisekken. Han drar lua ned over ørene, og hundskinns-hansker over bladvotterne. Han htrer i morgenkulden, der han får hesten i gang. Han blir sittende og lytte til klokken som ringler i bogtreet..... han kommer til å minnes at slik skal den ringe i måneder framover nu, dag efter dag. Et endeløst slit for hest og kar, i snøstorm eller barfrost, kanskje med en og annen godværsdagen innimellem. Gårdens behov er et sluk som må fylles.....

Vann skal bæres —

Men det er flere på gården som hører ringlingen av klokken i bogtreet. *Kvinnene* er på farten forlengst. Et nedsnødd tun møter dem. Veiene til fjøs og låve må skufles op, meterdype, lange ganger gjennom skavlefonner som natten har laget. Vann skal bæres fra brunnen til fjøset, fôr rives ut av den rimlagte, iskalde høistabben på låven.....

Stakken har gjerne en ring av is i underkant når de kommer inn på kjøkkenet igjen ut på formiddagen..... hendene er nåmne av frost.

Ørk og slit. Ingen tid til dagdrømmer.

Men selv en fjellvinter varer ikke bestandig, også en stump av en evighet tar slutt.

Mai-månedene er krisetiden for fjellgårdsfolkene, den vonde tiden, år efter år.

Solen lager barflekker, vårvarmen gjør sitt..... men vinteren har ingen hast med å slippe taket. Låver og høihus er tomme igjen..... førknipa truer.

Så hender det at nød-fôr må hentes, der det er snarest å finne. Hest og kar har sin vante og bundne rute så lenge føret varer..... Kvinnene setter truger på bena, de drar til skogs — eller til den nærmeste barfokne rabben. De har øks og hakke med. Et kjelke-lass med mose og fin bjørkekvist hjelper på i fjøset.....

Våren og sommeren løser av..... lyse, varme dager, sol og gro-tid. Fjellbygdfolka merker ikke stort til, de har ikke stunder til å følge vårbrytning og sommer-modning, dagdrømmene blir borte i ørkes-slitet. Våren og sommeren — hvad er det? Tiden som setter arbeidstempoet noen grader i været..... tiden da alt skal satses og forberedes i det store lotteri som heter tilværelse og utkomme. Vedhugst i skogen, torvtaking i myrene for gårdens behov, — åker og nyland, våronn..... seterflytning, ysting og koking. Og slått og høionn melder sig..... Dager og døgn flyr med utrolig fart i en kort og hektisk sommer..... arbeidsdagen tar lengde — fra solrenningsleite om morgenen, til sen kveld. Kvinner og menn tar spenntak, en kamp for livet uavladelig, fjellbygdenes kår er slik... Ørk og kvardag.....

Men spør fjellfolket om de kunde tenke sig til å bytte! Til å flytte.....

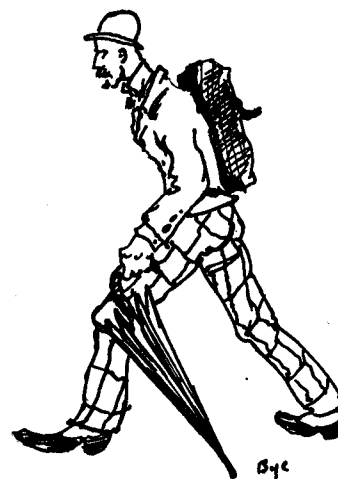
Einar Døhl.

Da og nu - - -

Fra de første turister meldte sig opunder Sylene og til idag.

Av Ola Stugudal.

I det vi i almindelighet forbinder med begrepet historie, er ikke 50 år noe langt tidsrum. Men de første 50 år av Trondhjems Turistforenings historie har vært så rike på utvikling på så mange områder at de fortjener et kapittel for sig. Turisttrafikken har nydt godt av fremskrittene på de forskjellige felter, og om det intense og målbeviste arbeide for å bringe turisttrafikken inn i de rette former — både for by og land — kunde her skrives en lang historie.

Jeg skal med disse enkle linjer forsøke å skissere noen trekk fra

den tiden da de første turister begynte å melde sig heroppe, under Sylene og frem til idag. Fra den tiden var navnet turist et uforståelig begrep, legemliggjort i et vesen «der bar finere klær og hadde en opførsel som ikke passet inn i bondens jevne rolige dag — en lat fant som råk opover bygdene bare for å sole sig og hefte bort bønderne midt i ånnetiden».

Om disse vesener blev det blandt almuen laget mange ironiske vitser. Til dette siste kan det bemerkes at det var en velfortjent kvittering for den harsellas bønderne var utsatt for på byens gater når de gikk der i sine skinnbukser og røde toppluer.

Jeg var selv ute for dette den første gang jeg var ute i byen. De siktet antagelig til min topplue og spurte om bringebærene be-